

Bye, Bye, Bethelkerk?

8 maart 2017

In De Oud-Hagenaar van dinsdag 15 november 2016 stond een stukje over de kerk aan de Brandtstraat in Transvaal die in 1981 gesloopt werd. Dit was het resultaat van het teruglopend aantal kerkgangers, een terugloop die al in de jaren zestig van de vorige eeuw in gang was gezet en ten slotte leidde tot het sluiten van verschillende kerken. Omdat de ontkerkelijking nog steeds gaande is, moesten de afgelopen jaren opnieuw verschillende kerken in Den Haag hun deuren sluiten en staan ze op de nominatie om gesloopt te worden. Deze kerken zijn vaak beeldbepalend voor de wijk en de periode waarin kerkgebouw en wijk ontstaan zijn. Maar ook vervulden deze kerken een belangrijke sociale functie.

Ook de Bethelkerk aan de Händellaan wordt door de sloophamer bedreigd. De kerk is gebouwd in 1938 en maakte deel uit van de grote stadsuitbreiding van Den Haag uit de jaren dertig van de vorige eeuw, waar ook de Componistenbuurt onderdeel van was. De kerk is een karakteristiek voorbeeld van Haagse hervormde kerkbouw uit het interbellum – de periode tussen de twee Wereldoorlogen – met traditionalistische vormgeving. De kerk is in 2013 gesloten en te koop gezet.

Het ontwerp voor de kerk werd gemaakt door de architect W. Ch. Kuyper uit Scheveningen. Hij maakte een ontwerp voor een zaalkerk van 10 meter hoog met een kleine toren. Het gebruikte materiaal bestond uit oranjekleurige Waalhandvormsteen en blauwe Hollandse dakpannen. De tien ramen toonden Bijbelse afbeeldingen. Ook de prachtige lampen en kerkbanken zijn in stijl.

Het orgel met 1316 pijpen werd gebouwd door orgelbouwer Flentrop in Zaandam en is door die firma in 2000 nog gerestaureerd.

De eerste steen werd gelegd op 2 maart 1938 en op dinsdagavond 20 december 1938 werd de kerk plechtig in gebruik genomen. De vele gemeenteleden hadden zich niet laten afschrikken door de felle kou, een 'ijsdag' met 16 graden onder nul! De oudste predikant van de gemeente, ds. G. Venema, hield de eerste preek, waarvoor hij als tekst had gekozen 'Dit is niet dan een Huis Gods', dat ook in de eerste steen in de vestibule gemetseld was (Genesis 28 : 17).

Dat de Bethelkerk toen nog eenzaam aan de uiterste rand van de stad stond, wordt geïllustreerd door het stukje uit Het Vaderland van 21 december 1938: 'Voorlopig staat de nieuwe kerk in de woestijn. Achter haar ligt een stuk grond dat voor haar is gereserveerd voor den bouw te gelegener tijd van een wijkgebouw voor 350 personen – dat nog tot de toekomstmuziek behoort- in deze buurt is alles muziek, want dat gebouw zal dan komen aan de Traviatastraat – achter de kerk liggen de kwekerijen met hun schitterende glasoppervlakten en er tegenover over de wetering staan een paar rijtjes huizen en voor de rest is het niets. Het is met recht een kerkgebouw met perspectief, met een toekomst, want behalve Kijkduin en de bewoners van het plan Bohemen zullen het inwoners van het oude Loosduinen moeten zijn, die ds F.K van Evert zijn gehoor zullen moeten verschaffen.'

Inmiddels is het stadsdeel volgebouwd met wijken als Nieuw-Waldeck, Waldeck en Kraayenstein en staat de kerk in het centrum van de bebouwing.

Blik vanuit het kassengebied Waldeck op de Bethelkerk, omstreeks 1955.

Foto: collectie Haags Gemeentearchief

De kerk als buurtfunctie

In 2013 is de kerk gesloten en te koop aangeboden. Voor de plek ligt al een bouwplan voor hoogbouw met parkeergarage klaar. Toen bewoners hier lucht van kregen, werd de actiegroep Bethel Blijft gevormd, inmiddels een stichting, die zich inzet om het gebouw en de functie van buurtcentrum te behouden. Het gebouw moet een ontmoetingsplek voor de wijk worden. Plannen zijn er onder meer voor een lunchroom, muziekschool en verschillende activiteiten op

sociaal en cultureel gebied. Verder is er belangstelling bij onder meer Buurtzorg, wijkvereniging/wijkberaad Walboduin, bridgeclubs, een koor, VvE's en andere organisaties om ruimte te huren.

In de omliggende wijken Componistenbuurt, Waldeck, Meer en Bos en Bohemen is, op het clubgebouw van Wings aan de Mozartlaan na, geen enkele buurt- of welzijnsvoorziening gesitueerd. Wel zijn er activiteiten vanuit de Buurthuizen van de Toekomst: sportverenigingen die ruimte verhuren en verzorgingshuizen die activiteiten organiseren voor vooral de eigen bewoners. En Wings wordt in 2018 gesloopt. De Bethelkerk is dan nog de enige plek in de buurt voor een wijkvoorziening, voor jong en oud.

Veel buurtbewoners zijn lid geweest van de kerk, zijn er gedoopt of getrouwd, en bewaren fijne herinneringen aan de activiteiten die vanuit de kerk georganiseerd werden. Als beeldbepalend gebouw zijn ook niet-kerkgangers gehecht aan de kerk.

Elly

Elly woont al 50 jaar pal naast de kerk en heeft een nauwe band met de kerk. In haar kinderjaren ging zij naar de Houtrustkerk, maar na een verhuizing van het gezin volgde zij van jongs af aan de preken in de Bethelkerk aan de Händellaan.

Elly: "Dit stukje Den Haag is net een dorp. Veel mensen kennen elkaar, hebben bij elkaar op school gezeten of gingen naar dezelfde kerk. In de kerk was ook een kinderkoor waar mijn dochter in zong. Aan de achterkant van de kerk waren vroeger garages en op de oprit werden verjaardagsfeestjes georganiseerd. Na sloop van de garages kwam er op die plek een jeugdhonk, maar dit werd als gevolg van overlast al snel gesloten."

"In de kerk was een sterk sociaal leven. Dit was onder meer de verdienste van ds. Van den Berg en later koster Frederik Ekkelboom, als spil in de kerk. De diensten werden goed bezocht, de balkons zaten vaak helemaal vol. Dit kwam vooral ook door de mooie preken van ds. Riemersma."

"Door buurtbewoners werd op initiatief en onder leiding van bewoner Wim Hühner, inmiddels overleden, door buurtbewoners de Amadeushof aangelegd. Bijzonder waren de tegels voor het pad. En bij de voordeur werd een bremstruik, afkomstig van de Etna geplant. 's Zomers, op vrijdagavond, konden buurtbewoners in de Amadeushof een drankje met elkaar drinken. Als de zon de kerk verlichtte kwamen de prachtige gebrandschilderde ramen schitterend uit. Dat is nog wel, maar binnen is het nu een rommeltje. De kerkbanken en de beroemde luchters zijn verwijderd. De kerk was in de beginperiode een bakken. Van veraf stond zij in het nog ongebouwde land. Heel karakteristiek ook later voor de wijk."

Irene

Buurtbewoonster Irene: "In 1965 zijn mijn man en ik getrouwd. Na het burgerlijk huwelijk zijn wij naar de Bethelkerk aan de Mozartlaan gereden voor de 'kerkelijke inzegening', waar veel familieleden, vrienden en kennissen aanwezig waren. Omdat wij beiden uit de wijk Bohemen komen en onze ouders daar toen nog woonden leek het ons wel zo aardig om in de Bethelkerk te trouwen. Wij studeerden beiden in een andere stad en daarom hebben wij een studentenpredikant, met wie wij veel contact hadden, gevraagd om de dienst in de Bethelkerk te leiden."

"De kerk is in 1938 gebouwd en in 1965 is het gemeente-/wijkcentrum achter de kerk gebouwd. Wij konden dit nieuwe centrum gebruiken om de trouwreceptie te geven. Omdat het centrum net was opgeleverd was het nog erg kaal en ongezellig. De firma Onings, het tuincentrum schuin aan de overkant van de kerk, heeft toen de ruimte met allerlei planten en bloemen ingericht. De zaal zag er toen fantastisch uit. Vanuit de keuken werden alle hapjes en drankjes

geserveerd. Omdat mijn man in die jaren op Quick voetbalde – hij speelde vele jaren in het eerste elftal – waren de leden van die club in groten getale aanwezig. Ook veel leden van de tennisclub Lucky Stroke op Berg en Dal, waar we beiden speelden, waren aanwezig. Reken daarbij alle familieleden, vrienden, kennissen en studiegenoten, dan kun je je voorstellen dat er zeer veel mensen op de receptie waren.”

“Door toevallige omstandigheden konden wij een baan in Den Haag krijgen en een huis in onze oude wijk Bohemen. Onze drie dochters zijn gedoopt in de Bethelkerk en zijn daar nog naar zondagschool gegaan. Wijzelf zijn actief geweest in het jeugdwerk bij ds. Langenbach en ds. Cohen Stuart. Zoals veel gemeenteleden zijn ook wij in de loop der jaren naar de periferie van de kerkelijke gemeente gedreven. Andere activiteiten kwamen daar voor in de plaats, bijv. sport in het weekend. Jarenlang heb ik yogalessen gehad in de grote zaal van het wijkcentrum.”

“Vele feestelijke, maar ook niet-feestelijke gelegenheden in het centrum zijn door ons in de loop der jaren bezocht, tot ongeveer drie jaar geleden tot onze ontzetting de deuren dicht gingen. Ook de theetuin, de Amadeushof, waar wekelijks in de tuin gezellig thee werd geschonken door enkele vrijwilligers, moest gesloten worden. Het gebouw staat nu al meer dan drie jaar leeg, alle banken en keukeninventaris zijn er uit gehaald en de tuin er omheen is ernstig verwaarloosd. Jammer, dat zo’n bijzonder gebouw met prachtige gebrandschilderde ramen en het wijkcentrum, waar zo veel heeft plaats gevonden, zijn deuren moest sluiten. Maar ... er is hoop! Dankzij een zeer actieve groep wijkbewoners, die de Stichting Bethel Blijft heeft opgericht, wordt er hard gewerkt aan een nieuw plan en is er nu perspectief op voortzetting van zowel de maatschappelijke als culturele activiteiten. Mede door bijdragen, giften en (toegezegde) leningen hoopt de Stichting dat er door de gemeente Den Haag een positief besluit tot voortzetting wordt genomen.”

Ingeborg en Wim

Ingeborg, wonend in de ‘schaduw’ van de kerk, heeft de volgende herinnering: “Behalve het gezang dat wij in de zomer op zondagochtend in de tuin hoorden herkenden we de kerkgangers die iedere week voorbijliepen. Ik heb ook wel aan yoga gedaan in de kerk en koster Frederik kwam dan altijd de thee brengen die we achteraf dronken en we kregen pepernoten met Sinterklaas.”

Wim Wieringa, bekend Haags beeldend kunstenaar: “Ik ben een nieuwkomer in de wijk. Wij, mijn vrouw en ik, wonen in de Verdijkstraat en kijken via de tuin uit op de kerk, eigenlijk vooral op de toren. Persoonlijk vond ik het karakteristieke gebeier erbij horen. Mijn hervormde achtergrond zal daaraan niet vreemd zijn. Echt kennis maakte ik met de kerk toen de uitvaart van een te vroeg gestorven collega daar werd gehouden. Het interieur verraste mij, het balkon, het licht, de fraaie ramen en het orgel. Het was een mooie uitvaart. Nu staat de tuin er verwaarloosd bij. Jammer, want tuin en kerk kunnen een fraai geheel worden.”

Inge Camfferman
info@nexusadvies.nl